

INNOWACYJNOŚĆ JAKO WARUNEK PRZEDSIĘBIORCZOŚCI POLSKICH WSPYLNOT SAMORZĄDOWYCH. STUDIUM PRZYPADKU: ZATRUDNIENIE W MAKROREGIONIE POŁUDNIOWYM I POŁUDNIOWO-ZACHODNIM

Celem artykułu jest analiza aspektów dotyczących efektywności oraz innowacyjności polskich miast grodzkich na tle wyników osiągniętych przez polskie makroregiony oraz kraje Unii Europejskiej.

Obszarem badawczym niniejszego artykułu będzie makroregion północny i północno-zachodni. Dobrane będzie narzędzie badawcze złożone z zestawu indeksów statystycznych. Zaprezentowane będą także przykłady głównych miast grodzkich wchodzących w skład badanego obszaru. Tu za źródło informacji służyć będą strategie rozwoju omawianych miast. Zwięźlenie treści artykułu stanowić będą wnioski, aplikacja których będzie mogła posłużyć dla dalszej polityki regionalnej w badanych wspólnotach samorządowych.

Regionalne badania naukowe, wiedza i innowacyjność zależą od wielu czynników - kultury biznesu, umiejętności pracowników, edukacji i instytucji szkoleniowych, usług wspierających innowacje, mechanizmów transferu technologii, regionalnej infrastruktury, mobilności naukowców, źródeł finansowania i potencjału twórczego.

Polska, pod względem wartości PKB per capita wyrażonej w parytecie siły nabywczej, w badanym okresie zajęła 10 miejsce spośród 28 krajów należących do Unii Europejskiej. Jeśli chodzi o wspomniane w analizach miasta wojewódzkie, starają się one kreatywnie i elastycznie radzić sobie z obciążeniami tak natury historycznej, jak i geograficznej.

Kluczowe słowa: innowacyjność, rozwój, region

Івона Коза,

доктор економічних
наук,
Державний
професійний інститут
у Хелмі, Польща

Wstęp

Przedsiębiorczość to sposób działania, polegający na skłonności podejmowania nowych, ryzykownych i niekonwencjonalnych przedsięwzięć, oraz na wykazywaniu inicjatywy w ich poszukiwaniu i wdrażaniu w życie. Jest to więc działanie skierowane na rozwój, ma ono charakter innowatorski. Przedsiębiorczość w wymiarze ekonomicznym polega na tworzeniu bardziej efektywnych form organizacyjnych, wprowadzaniu nowych czynników produkcji, zdobywaniu nowych rynków zbytu i zaopatrzenia, czy też wprowadzaniu nowych wyrobów. (Kortan, 1997, 77-78)

Przedsiębiorczość staje się obecnie coraz bardziej pożądaną postawą podmiotów gospodarczych. Nastawione na nią firmy szybciej się rozwijają, zatrudniają więcej osób, inwestują więcej pieniędzy. Z ekonomicznego

punktu widzenia, działania przedsiębiorcze polegają na organizowaniu zasobów kapitałowych do realizacji projektów wiążących się z różnym stopniem ryzyka, a w celu uzyskania korzyści. Istotą przedsiębiorczości jest więc wykorzystywanie pojawiających się okazji i podejmowanie działań zmierzających do osiągnięcia zysku. (Makieła, 2013, 25 i n.)

Według Petera Druckera, przedsiębiorczość polega prowadzeniu działań prowadzących do sukcesu. Zmiany, wprowadzane krok po kroku, nie zawsze muszą być planowane, ale powinny koncentrować się na danej okazji czy określonej potrzebie. (Pierścionek, 2003, 223 – 224) Claude Ponsard zauważył natomiast, że poszczególne elementy przestrzeni regionalnej mają określoną wartość dla inwestorów, klientów, mieszkańców, władz samorządowych, czyli stron (interesariuszy), które wchodzą z sobą w relacje. Relacje te są dwustronne i zachodzą między inwestorem a gminą, przedsiębiorstwem a gminą, miastem a regionem, przedsiębiorcą – menedżerem a regionem itp. Wartość elementów przestrzeni związana jest z korzyściami, które w większym lub mniejszym stopniu spełniają oczekiwania stron. Wymiana wartości między stronami sprowadza się z jednej strony do szerokiej oferty korzyści jednostkowych, jakie osiąga menedżer, inwestor, poszukujący atrakcyjnych lokalizacji dla projektowanego przedsięwzięcia biznesowego, a z drugiej, do korzyści, jakie uzyskuje określony partner tej wymiany (np. jednostka samorządowa), w postaci bezpośrednich i pośrednich czynników rozwojowych (np. środki finansowe, miejsca pracy,

podatki, dyfuzja innowacji, przedsiębiorczość), dynamizujących rozwój całego regionu i jego struktur społeczno-gospodarczych. (Ponsard, 1992; Brol, Raszkowski, 2011, 11 i n.)

Wspieranie przedsiębiorczości jest niezbędne, zarówno w prywatnym, jak i w publicznym sektorze. Stefan Marciniak pisze w swoim podręczniku, że głównym założeniem teorii, mówiącej o tym, że wzrost i rozwój gospodarczy stanowią współcześnie ważne kategorie teorii zrównoważonego rozwoju, jest równoległy, zharmonizowany rozwój czterech wzajemnie zależnych podsystemów: przyrodniczego, technologicznego, gospodarczego i społeczno-kulturowego w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb całego społeczeństwa oraz zachowania i umacniania demokracji i sprawiedliwości społecznej. Nie chodzi o jakikolwiek wzrost i rozwój gospodarczy, ale taki, który lepiej zaspokaja potrzeby wszystkich członków społeczeństwa, a jednocześnie nie narusza naturalnych właściwości i równowagi środowiska naturalnego. Wzrost gospodarczy oznacza bowiem pozytywne zmiany w wielkości i strukturze strumieni dóbr i usług finalnych wytwarzanych i dzielonych w gospodarce oraz w jej zasobach w danym czasie. Z reguły poprawia relacje ilościowe w procesach wytwórczych dóbr oraz świadczenia usług, a także w procesach ich redystrybucji i ostatecznego przeznaczenia. Natomiast rozwój gospodarczy oznacza proces pozytywnych zmian w gospodarowaniu, a więc w działalności wytwórczej i redystrybucyjnej dóbr i usług, ich wymianie i ostatecznym wykorzystaniu na cele konsumpcyjne, oraz zwiększanie potencjału

ekonomicznego. Ten proces wyraża się w zwiększeniu i zmianie struktury zdolności wytwórczych gospodarki, rzeczywistej produkcji towarów i usług, ich redystrybucji, wymiany i konsumpcji. Rozwój gospodarczy polega także na zmianie zakresu, form i charakteru stosunków ekonomicznych. Zwiększa się zakres i znaczenie wirtualnych stosunków ekonomicznych, co umożliwia coraz bardziej powszechna informatyzacja podstawowych podmiotów gospodarowania. Dzięki temu, że w procesach rozwoju gospodarczego następuje doskonalenie podstawowych jego czynników, a więc kapitału rzeczowego trwałego, kapitału obrotowego, kapitału ludzkiego, a co za tym idzie poprawa jakości zatrudnienia, dzięki czemu powstają lepsze podstawy przyszłego rozwoju gospodarczego. (Marciniak, 2013, 372-376; Markowski, 2008, 13-46)

Pierwszym teoretykiem przedsiębiorczości był Joseph Schumpeter, który użył wyrażenia "kreatywna destrukcja". (Zorska, 2011, 21) W nowoczesnej gospodarce są potrzebne gałęzie, które produkują dużo i dążą do maksymalnie niskiego kosztu przeciętnego produktu. Ale są potrzebne także takie, które eksperymentują. Koniecznym warunkiem przedsiębiorczości jest innowacyjność, która odgrywa kluczową rolę, jako czynnik gospodarki opartej na wiedzy. Klienci wymagający nie szukają produktu o najniższej cenie, ale o najwyższej jakości. Wzorowym klientem może stać się państwo, które może wesprzeć w poszukiwaniu klienta gdzieś na świecie, może ułatwić transfer wiedzy oraz może uprościć podatki. (Staniłko, 2016, 62-63)

1. Specyfika kontynentu europejskiego

Regionalne badania naukowe, wiedza i innowacyjność zależą od wielu czynników – kultury biznesu, umiejętności pracowników, edukacji i instytucji szkoleniowych, usług wspierających przedsiębiorczość, mechanizmów transferu technologii, regionalnej infrastruktury, mobilności naukowców, źródeł finansowania i potencjału twórczego. (Brol, Raszkowski, 2011, 13-19; Eurostat, Statistical books, 2015, 158-174)

Jednym z głównych celów Unii Europejskiej w ostatniej dekadzie było wspieranie zwiększania poziomu inwestycji, aby dostarczyć bodźca do konkurencyjności UE. Strategia lizbońska stanowi, że celem UE jest przeznaczanie 3% PKB do działań B+R. Innowacja będąca przejawem przedsiębiorczości, stanowi także część strategii «Europa 2020», co podkreśla jej rolę w tworzeniu miejsc pracy, dokonywaniu bardziej konkurencyjnych przedsięwzięć na światowym rynku, poprawie jakości życia i przyczynianiu się do bardziej zrównoważonego wzrostu. Wspieranie i pobudzanie przedsiębiorczości innowacji jest jednym z głównych celów polityki europejskiej. (Eurostat, Statistical books, 2015, 134-147)

Europa ma dobre warunki do tego, by korzystać z nadarzających się możliwości pobudzenia wzrostu gospodarczego, a co się z tym wiąże pobudzenia przedsiębiorczości. Jako największy rynek wewnętrzny na świecie jest siedzibą wielu przedsiębiorstw innowacyjnych należących do światowej czołówki oraz zajmuje czołową pozycję w wielu dziedzinach wiedzy i kluczowych technologii, takich jak ochrona zdrowia,

żywność, energia odnawialna, technologie związane z ochroną środowiska i transport. (Sprawozdanie z 2013 r. ...) Posiada ona niezmiernie cenne zasoby tworzone przez wysoko wykwalifikowaną siłę roboczą i wybitne talenty w sektorze działalności kulturalnej i twórczej. Wciąż jednak konieczne są wysiłki na rzecz zapewnienia sprawnego funkcjonowania jednolitego rynku, poprawy warunków umożliwiających wprowadzanie innowacji w przedsiębiorstwach oraz przyspieszenia inwestycji w przełomowe technologie w szybko rozwijających się obszarach. (Komunikat ...) Teraz, kiedy Europa wychodzi z kryzysu, coraz wyraźniej widać, że wspieranie strategii pobudzających wzrost przyniosło ostatecznie efekty. Istnieją dowody na to, że niedawny wzrost wydajności zawdzięczamy w dużej mierze innowacjom¹, oraz że często te kraje, które zainwestowały więcej w badania naukowe i innowacje przed kryzysem i podczas niego, okazały się najbardziej odporne na skutki załamania gospodarczego. (Strahl, 2006, 49 i n.; Regional Innovation Scoreboard ...; Komunikat ...)

2. Specyfika polskich regionów

Transformacja, jaka nastąpiła w zakresie ustroju oraz w każdym z wymiarów życia społeczno-gospodarczego w Polsce po 1989 r., stanowi efekt różnych działań na przestrzeni 25 lat, wynikających z zachodzących procesów konwergencji organizacji i funkcjonowania

otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego kraju do warunków państw wysoko rozwiniętych Europy Zachodniej, w szczególności zrzeszonych w Unii Europejskiej. W rezultacie powrócenia demokracji oraz wprowadzenia swobody gospodarczej nastąpiło otwarcie się Polski na rynki zagraniczne, to z kolei doprowadziło do: transferu kapitału, informacji i wiedzy (wewnętrzny i zewnętrzny), restrukturyzacji gospodarki, postępu techniczno-technologicznego, a więc rzeczywistej przemiany cywilizacyjnej. (Biała księga ..., 2013, 3; Edwarczyk, 2015, 303-305, 314-317)

Transformacja ustrojowa zainicjowana w Polsce na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w. doprowadziła do zmian warunkowań społeczno-gospodarczych. Wprowadzenie swobody aktywności obywateli zarówno na polu działalności społecznej, jak i otwartym, wolnym rynku gospodarki kraju spowodowało intensyfikację procesów demokratyzacji i komercjalizacji. Przeobrażenia ustroju państwa polskiego umożliwiły jego włączenie w obieg gospodarki światowej, co w efekcie wpłynęło nie tylko na wymianę procesów na poziomie terytorium kraju, lecz także w wymiarze ogólnoswiatowym. Procesy, jakie wystąpiły w Polsce wskutek postępujących interakcji społecznych i gospodarczych, spowodowały pojawienie się takich zjawisk, jak: globalizacja, postęp techniczny i technologiczny, reorganizacja sektorów działalności i wzrost znaczenia usług, w szczególności informatycznych, liberalizacja polityki społecznej, integracja polityczna i gospodarcza czy reorientacja kultury i struktur demograficznych. (Liszewski, 2012, 164)

¹ Wzrost PKB w krajach OECD w latach 1985–2009 był w dużym stopniu wynikiem zwiększenia zasobów kapitałowych oraz wzrostu wydajności wieloczynnikowej, którego siłą napędową były rezultaty systemów badań naukowych i innowacji. Zob. raport OECD z 2011 r.: Productivity and growth accounting.

Najważniejsze wyzwania wiążące się z zarządzaniem przestrzenią publiczną w Polsce w najbliższych latach, zostały zdiagnozowane na podstawie przeprowadzonych analiz na potrzeby przygotowania krajowych dokumentów strategicznych (Raport Polska ..., 2007), z wykorzystaniem wniosków sformułowanych w przygotowanych już wcześniej raportach. W wyniku opisu problemów zdefiniowano sposoby oddziaływania na środowisko i narzędzia umożliwiające świadome kształtowanie struktury polskiej przestrzeni społeczno-gospodarczej tak, aby wspomagała procesy samoczynnego rozprzestrzeniania się czynników rozwoju. W drodze prowadzonej polityki rozwoju nastąpi koncentracja, m.in. na zarządzaniu rozwojem obszarów metropolitalnych. (Fedan, 2013, 6 i n.; Koncepcja ...)

3. Przedsiębiorczość i innowacyjność a gospodarka terytorialna

Przedsiębiorczość powinna opierać się na efektywnym działaniu. Z kolei efektywność, jako rezultat¹ podjętych działań na rzecz najlepszych efektów produkcji, dystrybucji, sprzedaży, czy promocji, stanowi jednocześnie warunek innowacyjności. Istnieje wręcz konieczność stałej obserwacji i oceny zmian zjawisk gospodarczych, społecznych i politycznych zachodzących w bliższym i dalszym otoczeniu każdego z podmiotów danym sektorze. Pozwala to z kolei na efektywną realizację celu, lub wiązki celów przez właściwe posunięcia organizacyjne, decyzyjne i kontrolne. (Sierpińska, Jachna, 1997, 9)

¹ Rezultat jest opisywany relacją uzyskanych efektów do poniesionych nakładów.

Współczesne społeczeństwa dążą do efektywnej przedsiębiorczości wszystkich elementów wchodzących w skład systemu społecznego. Z punktu widzenia interesu publicznego, najważniejszą rolę odgrywa stworzenia dobrych warunków dla inicjatyw społecznych, u których podłoża leżą postawy kreatywne. Sprzyjające okoliczności wyzwalające takie zachowania pojawiają się w organizacji ładu społecznego, którą określa się z socjologii mianem lokalizmu. Wskazuje to na prymat życia społecznego i gospodarczego w społecznościach lokalnych nad społeczeństwem globalnym. W skąd całego systemu społecznego wchodzi finanse publiczne, których sprawne wykorzystanie wyraża się w jak najlepszym wykorzystaniu środków publicznych, to znaczy w jak najlepszym zaspokojeniu potrzeb lokalnych, regionalnych i ogólnokrajowych. (Gonet, 2006, 30)

Teoria i praktyka finansów publicznych zgodnie potwierdzają, że wykorzystanie środków publicznych jest tym bardziej przedsiębiorcze, im dysponenci środków i realizatorzy zadań publicznych są bliżej społeczności, na której rzecz działają – wynika to z lepszego rozpoznania potrzeb i lepszej alokacji środków finansowych. Decentralizacja finansowanych wydatków ze środków publicznych sprzyja ich racjonalnemu wykorzystaniu. Zaspokajanie potrzeb jest najefektywniejsze w systemie zdecentralizowanym – najbliższej obywatela – wyzwala przedsiębiorczość i inicjatywę. Ważnym czynnikiem jest również większa możliwość kontroli przez społeczności lokalne wydatkowania środków finansowych, gdyż decydent jest mniej anonimowy. (Owsiak, 2005, 112)

Warto zatem zastanowić się, w jakim stopniu polskie podmioty gospodarcze zaangażowane są w przedsiębiorczość, w badania i rozwój. Dla powyżej zaprezentowanej tematyki artykułu, postawiona jest hipoteza o małym tempie pomnażania przedsiębiorczości na gruncie polskiej gospodarki, także w kwestii zatrudnienia.

4. Aparat badawczy

Głównymi przejawami przedsiębiorczości jest działalność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw i instytucji naukowych, wytwarzanie wiedzy w postaci patentów i licencji oraz produkcja nowoczesnych technicznie maszyn i urządzeń, świadczenie nowych jakościowo usług. Systematycznie prowadzone prace twórcze, podjęte dla zwiększenia zasobu wiedzy, w tym wiedzy o człowieku, kulturze i społeczeństwie, jak również dla znalezienia nowych zastosowań dla tej wiedzy. Obejmuje ona trzy rodzaje badań, a mianowicie badania podstawowe, stosowane oraz prace rozwojowe. Działalność B+R odróżnia od innych rodzajów działalności dostrzegalny element nowości i eliminacja niepewności naukowej, lub technicznej, czyli rozwiązanie problemu nie wpływające w sposób oczywisty z dotychczasowego stanu wiedzy. Informacje o zatrudnieniu obejmują pracowników związanych z działalnością B+R, poświęcających na tę czynność co najmniej 10% nominalnego czasu pracy. (Makiela, 2013, 11 i n.)

Pomiaru przedsiębiorczości dokonuje się wykorzystując cząstkowe, syntetyczne wskaźniki produktywności wykorzystania zasobów (pracy, kapitału). Przedsiębiorczość można identyfikować w ujęciu ex post i ex ante. Obliczając

przedsiębiorczość ex ante szacuje się przewidywane efekty przy zaangażowaniu określonych środków, czasu. Przedsiębiorczość ex post dotyczy określania rezultatów konkretnych działań. Pomiar i badanie przedsiębiorczości stanowi główny przedmiot rachunku ekonomicznego.

Analiza wyżej nadmienionych aspektów i wnioski z przeprowadzonych badań stanowią treść tej publikacji.

Obszarem badawczym niniejszego artykułu będzie makroregion południowy i południowo-zachodni naszego kraju. W jego skład wchodzi województwa: małopolskie, śląskie, opolskie oraz dolnośląskie. Makroregiony te, ze względu na swoje położenie, pełnione funkcje, unikatowy potencjał rozwojowy oraz powiązania funkcjonalno-przestrzenne, odgrywają szczególną rolę w kraju i Europie. W obliczu niezwyklej dynamizacji zmian zachodzących w ostatnich latach, nowych potrzeb i nowych sektorów rynku, stanowią przestrzeń stymulującą procesy rozwojowe i stają się obszarem koncentracji przewag konkurencyjnych Polski w skali międzynarodowej. Region południowy charakteryzuje się występowaniem dużych aglomeracji miejskich o znaczeniu krajowym i europejskim. Cechują się one wysokim wskaźnikiem urbanizacji, co powoduje, iż jest to obszar o szczególnym znaczeniu z punktu widzenia kształtowania polityki miejskiej państwa. Z drugiej strony obszary wiejskie tego regionu charakteryzują się największym w Polsce rozdrobnieniem rolnictwa. Z kolei makroregion zachodni charakteryzuje się wysokim potencjałem do dynamicznego rozwoju. Wpływa na to jego położenie na szlaku łączącym Europę

Środkową z Zachodnią i Południową, a także atuty związane z wysokim potencjałem do rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.¹

Badanie rozwoju gospodarczego rozpocznie się od ustalenia wysokości produktu krajowego brutto per capita, który w kontekście regionalnym może być stosowany do pomiaru działań makroekonomicznych i wzrostu, jak również do porównania między regionami. (Eurostat, Statistical books ...)

Pokazana zostanie wartość PKB dla Polski i wybranych krajów europejskich.

Następnie dobrane będzie odpowiednie narzędzie badawcze złożone z zestawu indeksów statystycznych. Dla dopełnienia treści przeprowadzonych analiz, zaprezentowane będą wnioski z analizy strategii rozwoju województw wchodzących w skład badanego obszaru.

Zwieńczenie treści artykułu stanowiąc będą wnioski, aplikacja których będzie mogła posłużyć dla dalszej polityki regionalnej w badanych wspólnotach samorządowych.

Okres badania dotyczyć będzie ostatnich 9 lat funkcjonowania samorządów, tj. lat 2005 – 2013.² Biorąc pod uwagę okres czasu, którego analizy będą dotyczyć, będzie to analiza retrospektywna (ex post), zawierająca ocenę wyników działań podejmowanych w przeszłości, a będąca punktem wyjścia dla zamierzeń bieżących oraz prognoz odnoszących się do przyszłości. (Sierpińska, Jachna, 1997, 17)

¹ Więcej informacji: https://www.mr.gov.pl/media/3365/Strategia_Polski_Poludniowej_2020.pdf, https://www.mr.gov.pl/media/3359/Strategia_Rozwoju_Polski_Zachodniej_do_roku_2020.pdf [21.04.2016].

² Ze względu na to, że dane za 2014 rok są jeszcze w większości zakresów niedostępne.

Bazą informacji będzie zarówno Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat>), jaki i Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego (http://stat.gov.pl/bdl/app/miejsc_w.dims?p_id=25282&p_token=1662301702).

Dane Eurostatu posłużą do porównania sytuacji Polski z sytuacją krajów UE-28. Charakterystyki przyjęte w tym celu to:

— wydatki na badania i rozwój ogółem,

— zasoby ludzkie w dziedzinie nauki i technologii (HRST).

Dane Eurostatu posłużą także do przedstawienia kwoty wydatków na badania i rozwój ogółem, zestawionych wg regionów, jako procent produktu krajowego brutto Unii Europejskiej.

Dane, którymi dysponuje Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego pozwolą na następujące szczegółowe charakterystyki odnoszące się do działalności badawczo-rozwojowej:

— nakłady wewnętrzne na działalność B+R ogółem;

— jednostki aktywne badawczo ogółem ;

— zatrudnieni w B+R wg branż i sektorów.

Do opisu struktury statystycznej powyższych charakterystyk wykorzystane będą takie miary, jak: średnia arytmetyczna wartości osiągniętej w poszczególnych latach oraz łańcuchowe indeksy dynamiki, liczone rok do roku i średnia geometryczna obrazująca przyrost wartości w roku ostatnim w odniesieniu do roku pierwszego. (Forlicz, 2008, 219-232; Zeliaś, 2000, 37 – 77)

Dla weryfikacji powyższych argumentów, sporządzone zostaną prognozy

omawianych w nich wartości, rozciągnięte na kolejne trzy lata. (Cieślak, 1997, 51 i n.)

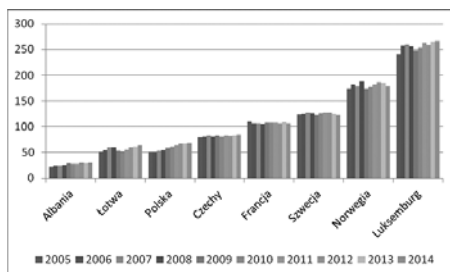
Efekty przeprowadzonych analiz zaprezentowane zostaną na wykresach.

5. Charakterystyki

PKB per capita¹

Indeks PKB per capita wyrażony w parytecie siły nabywczej (PPS / purchasing power standard) pokazuje wysokość PKB danego kraju w relacji do średniej unijnej, której wartość przyjęto za równą 100. Jest obliczany z uwzględnieniem różnic w poziomie cen w poszczególnych krajach. Wartości mniejsze lub większe niż 100 oznaczają odpowiednio niższy lub wyższy od średniej unijnej poziom PKB.

Wykres 1. PKB per capita wyrażony w parytecie siły nabywczej

Źródło: opracowanie własne

Polska, pod względem wartości PKB per capita wyrażonej w parytecie siły nabywczej, a obliczonej dla lat 2005-2014 zajęła 10 miejsce spośród 28 krajów należących do Unii Europejskiej. Najniżej usytuowała się Albania, powyżej Luksemburg – znacznie wyprzedzający pozostałe kraje Wspólnoty oraz

¹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/tec00114>

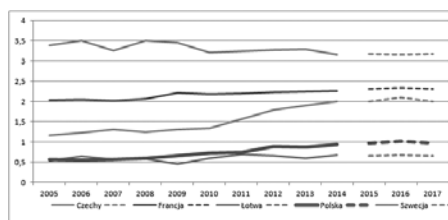
Norwegia. Jednak spośród tych krajów, w badanym okresie, najbardziej poprawił się wynik Polski (podobnie Albanii). (Wykres 1.) Spośród wszystkich krajów Unii Europejskiej, lepszy wynik w omawianym zakresie miała tylko Litwa i Rumunia. (Innovation Union Scoreboard - Country Profiles, ...)

Dalsze charakterystyki będą prowadzone w oparciu o porównania wartości osiągane w wyżej dobranych do porównań krajach UE.²

Wydatki na badania i rozwój³

Działalność przedsiębiorcza to całokształt działań naukowych, technicznych, organizacyjnych, finansowych i komercyjnych, które rzeczywiście prowadzą lub mają w zamierzeniu prowadzić do wdrażania nowatorskich rozwiązań. (http://stat.gov.pl/bdl/app/miejsc_w.dims?p_id=25282&p_token=1662301702)

Wykres 2. Wydatki na badania i rozwój ogółem

Źródło: opracowanie własne

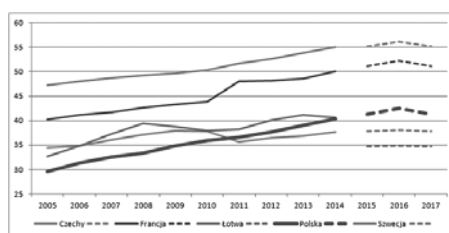
W badanym okresie, wydatki większości krajów na badania i rozwój miały tendencję rosnącą. (Wykres 2.) Wyjątkiem była Szwecja. Jednak także

² Z pominięciem Albanii, Norwegii i Luksemburga, co poprawi czytelność wykresów.

³ (<http://ec.europa.eu/eurostat>)

w tym kraju prognozy pokazują wzrost wartości omawianej charakterystyki. Najlepsze wyniki osiągała Szwecja, a najgorsze Łotwa. Polskie wyniki były jednymi ze słabszych.

Wykres 3. Zasoby ludzkie w dziedzinie nauki i technologii (HRST)

Źródło: opracowanie własne

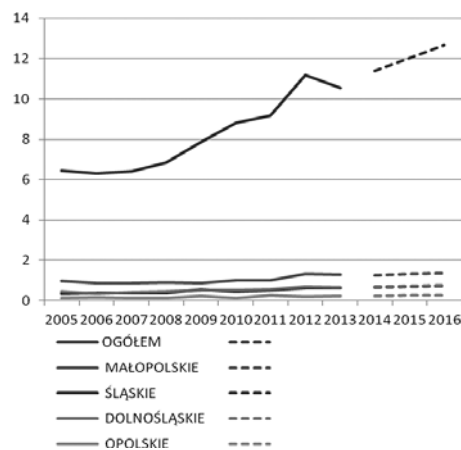
W przeciwieństwie do poprzedniej charakterystyki, ilość zasobów ludzkich w dziedzinie nauki i technologii we wszystkich krajach miała zdecydowanie tendencję rosnącą. Przodowała Szwecja, a najgorsze były Polska i Czechy. (Wykres 3.)

Uszczegółowieniem powyższych charakterystyk są analizy oparte na danych, którymi dysponuje, zarówno Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat>), jak i Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. (http://stat.gov.pl/bdl/app/miejsc_w.dims?p_id=25282&p_token=1662301702)

Polskie wydatki na badania i rozwój stanowiły początkowo około 6% produktu krajowego brutto i z biegiem lat nabierały znaczenia. Jednak, w badanych województwach, wydatki te nigdy nie przekroczyły 2%, zachowując w tej kwestii praktycznie stałą tendencję. Wyniki badanych województw

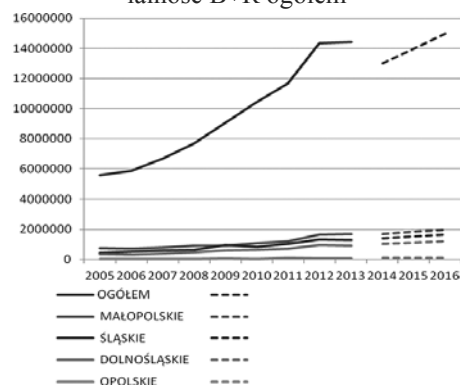
znacznie odbiegały od wyników ogólnopolskich. Najlepszą sytuację miało województwo małopolskie - również ono po 2011 roku zanotowało wzrost wydatków na badania i rozwój. (Wykres 4.)

Wykres 4. Wydatki na badania i rozwój ogółem, zestawione wg regionów, jako procent produktu krajowego brutto Unii Europejskiej

Źródło: opracowanie własne

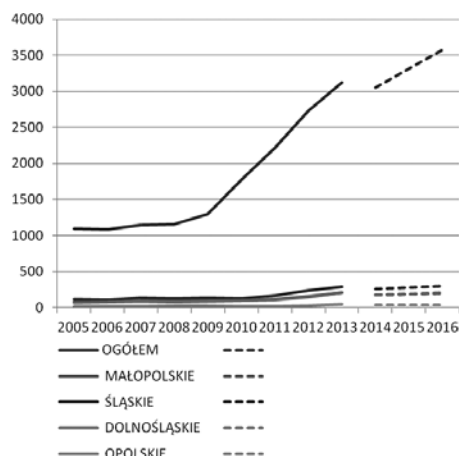
Wykres 5. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R ogółem

Źródło: opracowanie własne

Jeśli chodzi o nakłady wewnętrzne na badania i rozwój, ich kwota zwiększała się rocznie, a w badanym okresie wzrosła ponad dwukrotnie. Jest to widoczne zwłaszcza w odniesieniu do wszystkich regionów naszego kraju razem wziętych, a także w odniesieniu do województwa małopolskiego oraz dolnośląskiego. (Wykres 5.)

Wykres 6. Jednostki aktywne badawczo ogółem

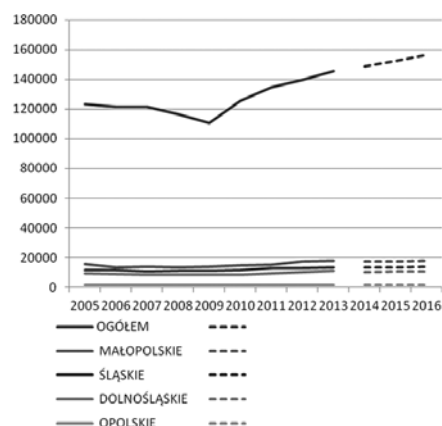

Źródło: opracowanie własne

Również ilość jednostek aktywnych badawczo była z roku na rok coraz większa – tendencja ta nabrała znaczenia zwłaszcza od 2010 roku. Wyniki badanych województw z biegiem lat coraz bardziej odbiegały od wyników ogólnopolskich. (Wykres 6.)

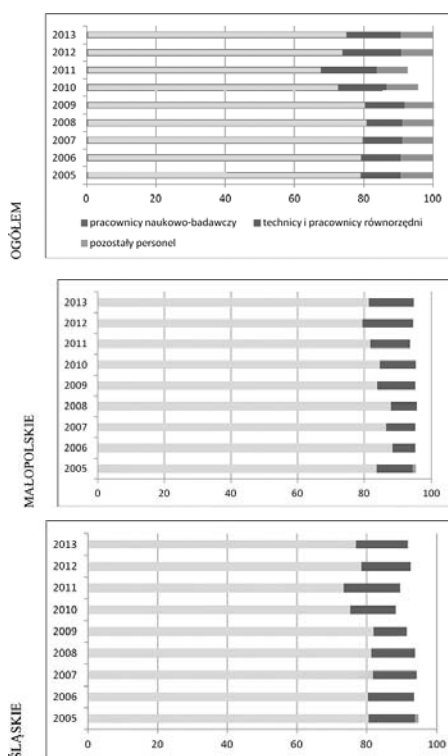
Analogicznie do wyżej omówionej, wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o ilość osób zatrudnionych w obszarze badań i rozwoju. (Wykres 7.)

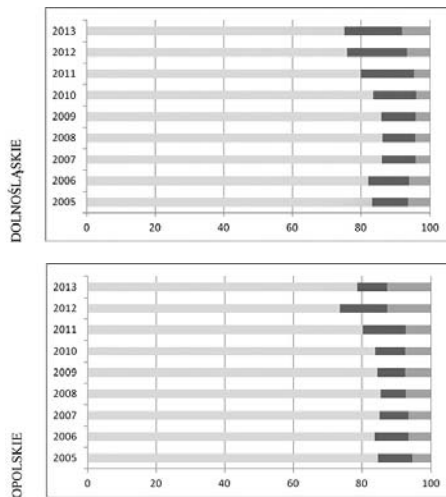
Wykres 7. Zatrudnieni w B+R wg branż i sektorów ogółem

Źródło: opracowanie własne

Wykres 8. Zatrudnieni w B+R wg branż

Źródło: opracowanie własne

Jeśli chodzi o strukturę zatrudnienia w obszarze badań i rozwoju, we wszystkich badanych obszarach, prym wzięli pracownicy naukowo-badawczy. Mniejsze odsetki stanowili technicy i pracownicy równorzędni oraz pozostały personel. Z biegiem czasu druga z omawianych grup zaczęła tracić na znaczeniu. (Wykres 8.)

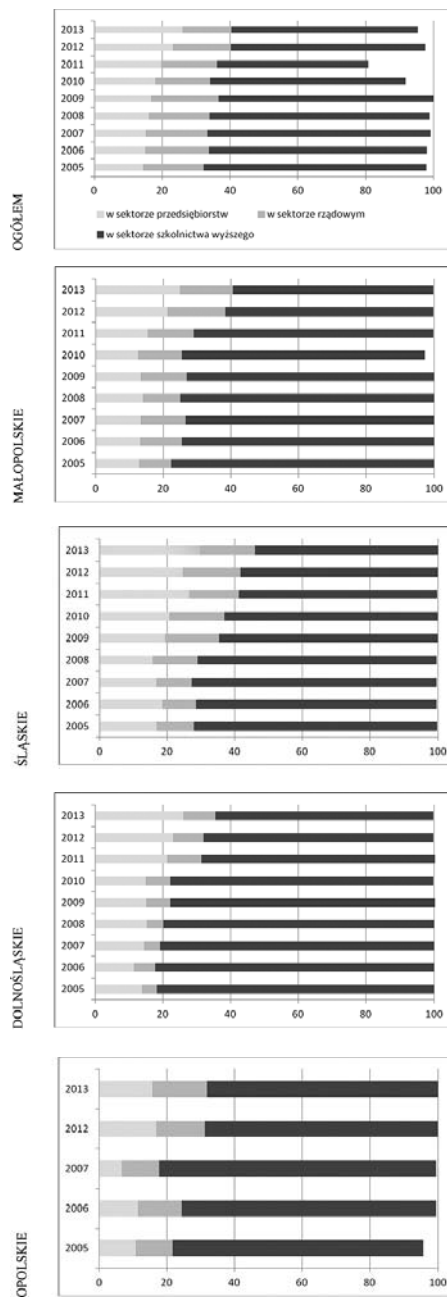
W układzie sektorowym okazało się, że w badanym okresie, zarówno w całej Polsce, jak i w badanych województwach, w obszarze badań i rozwoju pracowali przede wszystkim pracownicy szkolnictwa wyższego – sektor przedsiębiorstw i sektor rządowy miał mniejsze znaczenie. (Wykres 9.)¹

Zakończenie

Podsumowując, nowe możliwości pobudzania wzrostu gospodarczego

¹ Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego dla charakterystyki odnoszącej się do województwa opolskiego nie udostępnił danych za lata 2008 – 2011.

Wykres 9. Zatrudnieni w B+R wg sektorów

Źródło: opracowanie własne

związane są z dostarczaniem nowych produktów i usług, będących wynikiem przełomów technologicznych, nowych procesów i modeli biznesowych, w połączeniu ze stanowiącymi siłę napędową kreatywnością, uzdolnieniami i talentami, innymi słowy będących wynikiem szeroko pojętej przedsiębiorczości. Rozwojowi tych możliwości sprzyjać będzie położenie na nie silnego nacisku w polityce gospodarczej oraz wprowadzenie strategii, których celem jest sprostanie wyzwaniom społecznym, takim jak starzenie się społeczeństwa, bezpieczeństwo energetyczne, zmiana klimatu, w tym zarządzanie ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi, a także włączenie społeczne, które wymagają znalezienia przełomowych rozwiązań innowacyjnych. By w pełni wykorzystać te sprzyjające warunki do osiągnięcia dobrobytu gospodarczego i wysokiej jakości życia, rządy w całej Europie muszą aktywnie zaangażować się we wspieranie strategii na rzecz pobudzania wzrostu gospodarczego, zwłaszcza strategii w zakresie badań i innowacji. Stopniowa poprawa sytuacji gospodarczej umożliwia obecnie Europie skoncentrowanie się na pobudzaniu wzrostu przy jednoczesnym utrzymaniu tempa reform w celu zapewnienia trwałego ożywienia gospodarczego. (Conte, 2014; Ciriaci, Moncada, Castello, Voigt, 2013)

W Polsce w ciągu najbliższych lat przewiduje się przyspieszenie zmian w polskiej przestrzeni związanych z rozwojem i modernizacją środowiska społeczno - gospodarczego, wynikających m.in. z postępującej koncentracji funkcji ośrodków krajowych i europejskich zlokalizowanych w podstawowej sieci

ośrodków wzrostu oraz intensyfikacji powiązań funkcjonalnych między nimi, czy też osiedlania się ludności w ośrodkach rozwijających się przy jednoczesnym odpływie ludności z terenów wiejskich oraz małych ośrodków miejskich. (Koncepcja ..., 2012, 10)

Warto położyć nacisk na sposoby wykorzystania w jak największym stopniu potencjału badań naukowych i innowacji jako siły napędowej przedsiębiorczości poprzez poprawę jakości inwestycji w ramach sprzyjających wzrostowi gospodarczemu strategii konsolidacji budżetowej przyjętych w państwach członkowskich. (Komunikat ...)

Wobec utrzymujących się trudnych warunków budżetowych kluczowe znaczenie ma rozporządzanie wydatkami publicznymi w taki sposób, by przynosiły jak najlepsze rezultaty, co można osiągnąć dzięki poprawie ich jakości. Inwestycje publiczne muszą w związku z tym iść w parze z zakrojonymi na szeroką skalę reformami systemów badań naukowych i innowacji, służącymi między innymi zwiększeniu roli wydatków publicznych jako katalizatora inwestycji prywatnych. Zwiększenie przedsiębiorczości w zakresie wydatków na badania naukowe i innowacje przyczyni się także do podniesienia ogólnej jakości finansowania ze środków publicznych. Umożliwi ono lepsze wykorzystanie ograniczonych zasobów, a dzięki temu przyniesie również długoterminową poprawę, umożliwiając waloryzację rezultatów działalności w zakresie badań naukowych i innowacji. Do działań przekrojowych podejmowanych w celu poprawy efektywności polityki należą regularne przeglądy wydatków

publicznych lub budżetowanie zadaniowe ukierunkowane na poprawę wyników. Z analiz dotyczących poszczególnych państw (Francji, Austrii, Szwecji i Niemiec) wynika, że państwom członkowskim, które przyjęły takie podejście, udało się osiągnąć znaczące i wymierne sukcesy w zakresie przejrzystości budżetu, efektywności i oszczędności, i to bez obniżania poziomu jakości usług publicznych, a nawet uzyskując jego zwiększenie. (Komunikat ...)

Dla powyżej zaprezentowanej tematyki artykułu, postawiona została hipoteza o małym tempie pomnażania przedsiębiorczości na gruncie polskiej gospodarki, także w kwestii zatrudnienia. Po dokonaniu założonych analiz, stwierdzić można przede wszystkim, że nasz kraj w porównaniach europejskich wypada całkiem dobrze. Wszak Polska, pod względem wartości PKB per capita wyrażonej w parytecie siły nabywczej, w badanym okresie zajęła 10 miejsce pośród 28 krajów należących do Unii Europejskiej. Makroregiony południowy i południowo-zachodni, ze względu na swoje położenie, pełnione funkcje, unikatowy potencjał rozwojowy oraz powiązania funkcjonalno-przestrzenne, odgrywają szczególną rolę w kraju i Europie. Jeśli zaś chodzi o zatrudnienie w obszarze badań i rozwoju, w badanym okresie zwiększała się liczba zarówno samych zatrudnionych, jak i jednostek aktywnych badawczo oraz ponoszonych przez nie nakładów. W strukturze zatrudnionych przeważali pracownicy naukowo-badawczy oraz sektor szkolnictwa wyższego, co może budzić wątpliwości.¹ Czy dla przyszłości

gospodarki nie jest dając lepszej perspektywy większe zaangażowanie sektora przedsiębiorstw? Warto dla odpowiedzi na to pytanie podjąć próbę oszacowania skutków w dalszych badaniach.

Współdziałanie podmiotów w ramach określonej wspólnoty byłoby impulsem do tworzenia się lokal governance, tj. lokalnych wspólnot samorządowych, angażujących poszczególne podmioty z danego terytorium. (Ostrom, 2008, 61 – 110; Porras, Collins, 1996; Dolnicki, 2014, 44-57) Według Jerzego Stępnia, zachodni paradygmat samorządności terytorialnej kładzie nacisk — w myśl Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego — na wspólnotowość, partycypacyjność obywatelską i kolegialność decyzji o charakterze politycznym strategicznym, z wyraźnym odróżnieniem poziomu politycznego (wybór) od administracyjnego (urzędniczego). Natomiast wschodni model władzy publicznej preferuje przede wszystkim jednoosobowe organy decyzyjne, przy zatarciu granicy pomiędzy sferą polityczną i administracją. Nasz samorząd stanął w wyniku tej konfrontacji niejako na granicy podziału cywilizacyjnego wyrażonego z jednej strony paradygmatem rządów ojców miasta, a z drugiej wizją jednoosobowych rządów gospodarza. Po stronie zachodniej trzyma nas jeszcze instytucja osobowości prawnej wspólnoty oraz kategoria mienia komunalnego, odrębnego od mienia ogólnopaństwowego. Dodać do tego trzeba instytucję odrębnych od budżetu państwa budżetów lokalnych oraz zasadę nadzoru legalnego, choć już pojawiają

¹ Szerzej: <http://umwo.opole.pl/serwis/index.php?id=11755>; <http://www.malopolskie.pl/RozwojRegionalny/Aktualizacja/?id=1881>; http://www.slaskie.pl/strona_n.php?jezyk=pl&grupa=3&dzi=1334141717&id_menu=566; http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/SRWD2020-final.pdf [21.04.2016].

się głosy, że władza centralna powinna czasami chronić samorząd przed merytorycznie nietrafnymi decyzjami. (Stępień, 2015, 60-63; Gawroński, 2014, 11-45)

Przedsiębiorczość podmiotu gospodarczego zależy od jakości kapitału ludzkiego. Postawy innowacyjne wśród mieszkańców oraz instytucji zorientowanych na pomnażanie wiedzy skutkują nowymi pomysłami, rozwiązaniami budującymi trwałą przewagę konkurencyjną, budującymi przedsiębiorczość. Warto zatem, w związku z tym, za pomocą odpowiednich wskaźników, stale diagnozować powyższe kwestie.

Odwołania do literatury prosimy umieszczać w tekście, jako odwołania do źródeł wskazanych w bibliografii ze wskazaniem nazwiska autora, roku wydania i numeru strony (lub zakresu stron) w nawiasie kwadratowym, np. (Kłoczek 2011, s. 45). W bibliografii umieszczamy wyłącznie pozycje wykorzystane w tekście referatu.

Literatura

1. Biała księga obszarów metropolitalnych (2013), Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, Warszawa.
2. Bról R., Raszkowski A. (p.r.) (2011), Problemy rozwoju regionalnego, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego, Wrocław.
3. Cieślak M. (1997), Prognozowanie gospodarcze. Metody i zastosowania, WN PWN, Warszawa.
4. Ciriaci D., Moncada P., Castello P., Voigt P. (2013), Innovation and job creation: a sustainable relation?; Dokumenty robocze IPTS o działalności w zakresie badań naukowych, rozwoju i innowacji prowadzonej przez korporacje, seria nr 1/2013, Komisja Europejska.
5. Conte A. (2014), Efficiency of R&D spending at national and regional level, Wspólne Centrum Badawcze, Komisja Europejska Europejska.
6. Dolnicki B. (p.r.) (2014), Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym, Wydawnictwo LEX, Warszawa.
7. Edwarczyk B. (2015), Rozwój obszarów metropolitalnych w świetle transformacji samorządu terytorialnego w Polsce w latach 1990-2014, [w]: Polska – 25 lat samorządu terytorialnego, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny, z. 3.
8. Fedan R. (p.r.) (2013), Budowanie strategii wzrostu wartości przedsiębiorstw i regionów, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
9. Forlicz S. (p.r.) (2008), Metody ilościowe w ekonomii, Wyd. Wyższej Szkoły Bankowej, Poznań.
10. Gawroński H. (2014), Zarządzanie publiczne w polskich samorządach terytorialnych, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej, Elbląg.
11. Gonet W. (2006), Kredyty, pożyczki, obligacje w gospodarce finansowej samorządu terytorialnego, Monografie i opracowania 543, Of. Wyd. SGH, Warszawa.
12. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (2012), Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
13. Kortan J. (p.r.) (1997), Podstawy ekonomiki i zarządzania przedsiębiorstwem, pod. red. J. Kortana, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa.
14. Liszewski S. (p.r.) (2012), Geografia urbanistyczna, WN PWN, Warszawa.
15. Makiela Z. (2013), Przedsiębiorczość i innowacyjność terytorialna, Wyd. C. H. Beck, Warszawa.
16. Marciniak S. (2013), Makro- i mikroekonomia. Podstawowe problemy współczesności, WN PWN, Warszawa.
17. Markowski T. (2008), Teoretyczne podstawy rozwoju regionalnego i lokalnego,

[w.]: Strzelecki Z., Gospodarka regionalna i lokalna, WN PWN, Warszawa.

18. Ostrom E. (2008), *Governing the commons: the evolution of institutions for collective action*, Cambridge University Press, Cambridge, New York.

19. Owsiak S. (2005), *Finanse publiczne. Teoria i praktyka*, WN PWN, Warszawa.

20. Pierścionek Z. (2003), *Strategie konkurencji i rozwoju przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

21. Ponsard C. (p.r.) (1992), *Ekonomiczna analiza przestrzenna*, Wyd. AE w Poznaniu, Poznań.

22. Porras J. I., Collins J. (1996), *Building your company's vision*, Harvard Business Review, wrzesień – październik.

23. Raport OECD z 2011 r. „Productivity and growth accounting”.

Raport Polska 2011. Gospodarka - Społeczeństwo — Regiony czy Raport o stanie przestrzennego zagospodarowania kraju „Polska przestrzeń” (2007).

24. Sierpińska M., Jachna T. (1997), *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, WN PWN, Warszawa.

25. Sprawozdanie z 2013 r. na temat konkurencyjności Unii innowacji, SWD(2013) 505.

26. Stańko J. F., Ostatni dzwonek, „Gość niedzielny”, 7 II 2016.

27. Stępień J. (2015), W poszukiwaniu współczesnego kształtu samorządu terytorialnego, [in]: *Polska – 25 lat samorządu terytorialnego*, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny, z. 3.

28. Strahl D. (p.r.) (2006), *Metody oceny rozwoju regionalnego*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, Wrocław.

29. Zeliaś A. (2000), *Metody statystyczne*, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.

30. Zorska A. (p.r.) (2011), *Chaos czy twórcza destrukcja? Ku nowym modelom w*

gospodarce i polityce, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.

Netnografia

1. Eurostat, Statistical books, Eurostat regional yearbook 2015, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7018888/KS-HA-15-001-EN-N.pdf/6f0d4095-5e7a-4aab-af28-d255e2bcb395> (dostęp: 14.12.2015).

2. Eurostat, Statistical books, Key figures on Europe, 2015 edition, <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/7072644/KS-EI-15-001-EN-N.pdf/318ee884-50d6-48f0-b086-4410da85d6b6> (dostęp: 14.06.2015).

3. <http://ec.europa.eu/eurostat> (dostęp: 01.04.2016).

4. http://stat.gov.pl/bdl/app/miejsc_w_dims?p_id=25282&p_token=1662301702 (dostęp: 01.04.2016).

5. <http://umwo.opole.pl/serwis/index.php?id=11755> (dostęp: 21.04.2016).

6. <http://www.malopolskie.pl/RozwojRegionalny/Aktualizacja/?id=1881> (dostęp: 21.04.2016).

7. http://www.slaskie.pl/strona_n.php?jezyk=pl&grupa=3&dzi=1334141717&id_menu=566 (dostęp: 21.04.2016).

8. http://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/SRWD_2020-final.pdf (dostęp: 21.04.2016).

9. https://www.mr.gov.pl/media/3359/Strategia_Rozwoju_Polski_Zachodniej_do_roku_2020.pdf (dostęp: 21.04.2016).

10. https://www.mr.gov.pl/media/3365/Strategia_Polski_Poludniowej_2020.pdf (dostęp: 21.04.2016).

11. Innovation Union Scoreboard — Country Profiles, ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards/files/ius-countries.zip (dostęp: 14.06.2015).

12. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecz-

znego i Komitetu Regionów, For a European Industrial Renaissance / COM/2014/014 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52014DC0014> (dostęp: 11.01.2016).

13. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Badania naukowe

i Innowacje jako źródło ponownego wzrostu gospodarczego /SWD/2014/181 final/, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1432400330995&uri=CELEX:52014DC0339> (dostęp: 11.01.2016).

14. Regional Innovation Scoreboard 2014, <http://bookshop.europa.eu/en/regional-innovation-scoreboard-2014-pbNBBC14001/> (dostęp: 11.01.2016).

Івона Коза. Інноваційність головною причиною ефективності польських місцевих громад. Приклад північного і північно-західного регіонів

Метою статті є аналіз аспектів ефективності та інноваційності польських міст і міських районів на основі результатів які досягнуті польські макрорегіони і країни Європейського Союзу.

В статті зосередимось на прикладі північного і північно-західного регіонів Інструмент дослідження складатиметься з набору статистичних показників. Використаємо також приклад найважливіших міст досліджуваних регіонів зі статусом районів. Джерелом інформації будуть стратегічні плани розвитку власне цих міст. Остаточним результатом статті будуть висновки, застосування яких може допомогти в подальшій реалізації регіональної політики досліджуваних місцевих громад.

Регіональні наукові дослідження, знання та інновації залежать від багатьох чинників - бізнес-культури, вмінь працівників, освіти і освітніх навчальних закладів, послуг які підтримують інноваційну діяльність, механізми передачі технологій, регіональної інфраструктури, наукової мобільності, джерел фінансування та творчого потенціалу.

Польща, за рівнем ВВП на душу населення, виражений в купівельній спроможності, в досліджуваному періоді часу зайняла 10 місце серед 28 країн, що входять в Європейський Союз. Що стосується згаданих міст регіону вони намагаються творчо і гнучко вирішувати проблеми, які виникають з історичних і географічних передумов.

Ключові слова: інноваційність, розвиток, регіон

Івона Коза. Инновационность главной причиной эффективности польских местных общин. Пример северного и северо-западного регионов

Целью статьи является анализ аспектов эффективности и инновационности польских городов и городских районов на основе результатов которые добились польские макрорегионы и страны Европейского Союза.

В статье сконцентрируемся на примере северного и северо-западного регионов Инструмент исследования будет состоять из набора статистических показателей. Используем также примеры важнейших городов исследуемых регионов со статусом районов. Источником информации будут стратегические планы развития этих городов. Окончательным результатом статьи будут выводы, применение которых может помочь в дальнейшей реализации региональной политики исследуемых местных общин.

Региональные научные исследования, знания и инновации зависят от многих факторов - бизнес-культуры, умений работников, образования и образовательных учебных заведений, услуг поддерживающих инновационную деятельность, механизмов передачи технологий, региональной инфраструктуры, научной мобильности, источников финансирования и творческого потенциала.

Польша, по уровню ВВП на душу населения, выраженного в покупательной способности, в исследуемом периоде времени заняла 10 место среди 28 стран Европейского Союза. Что касается упомянутых городов региона они пытаются творчески и гибко решать проблемы, возникающих из исторических и географических предпосылок.

Ключевые слова: инновационность, развитие, регион

Iwona Koza, Innovation as a support of entrepreneurship of Polish local communities. Case study: employment in South and Southwest Macro-region

Entrepreneurship of the operator depends on the quality of human capital. In case of local government units, the innovative attitude among residents and institutions aimed to increase knowledge result in new ideas, solutions which build a sustainable competitive advantage, build entrepreneurship. It'd be worth, therefore, by means of appropriate measures to diagnose above mentioned context of Polish local communities.

Local government's tendency to innovation means the ability of the community to come closer to more mature governments, adapt their development mechanisms. Feedback may therefore be a confrontation of Polish communities with communities of other European countries.

The analysis of the aspects outlined above and the conclusions of the study will be contents of the planned publication.

Key words: entrepreneurship, employment, research and development

Стаття надійшла до друку 19 травня 2016 р